

KULTÚRA

ROČNÍK XVI. – č. 12

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

12. JÚNA 2013

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Túto otázku som si položil, keď som dočítal pozoruhodnú publikáciu amerického profesora teológie na univerzite Notre Dame, Dr. Ralpha Martina, ktorý je, okrem iného, aj konzultorom rady pre novú evanjelizáciu. Kniha má názov *Will Many Be Saved? What Vatican II Actually Teaches and its Implications for the New Evangelisation*. (Bude veľa duší spasených? Čo vlastne učí II. Vatikánsky koncil a aký to má vzťah na novú evanjelizáciu? - New York 2012).

Dr. Ralph Martin v svojej knihe vyjadruje znepokojenie nad modernými názormi niektorých teológov, ako ich formuloval Hans Urs von Balthasar v diele *Dare we Hope "That All Men Be Saved"?* With a Short Discourse

FRANTIŠEK VNUK

on Hell (Možno dúfať, že všetci ľudia budú spasení? S dodatkom krátkej rozpravy o pekle - Ignatius Press, San Francisco 1988). V spomenutej publikácii tento známy švajčiarsky teológ špekuluje nad nádejnou možnosťou, že peklo - ak nie je prázdne - sa raz vyprázdni a napokon všetky duše budú spasené.

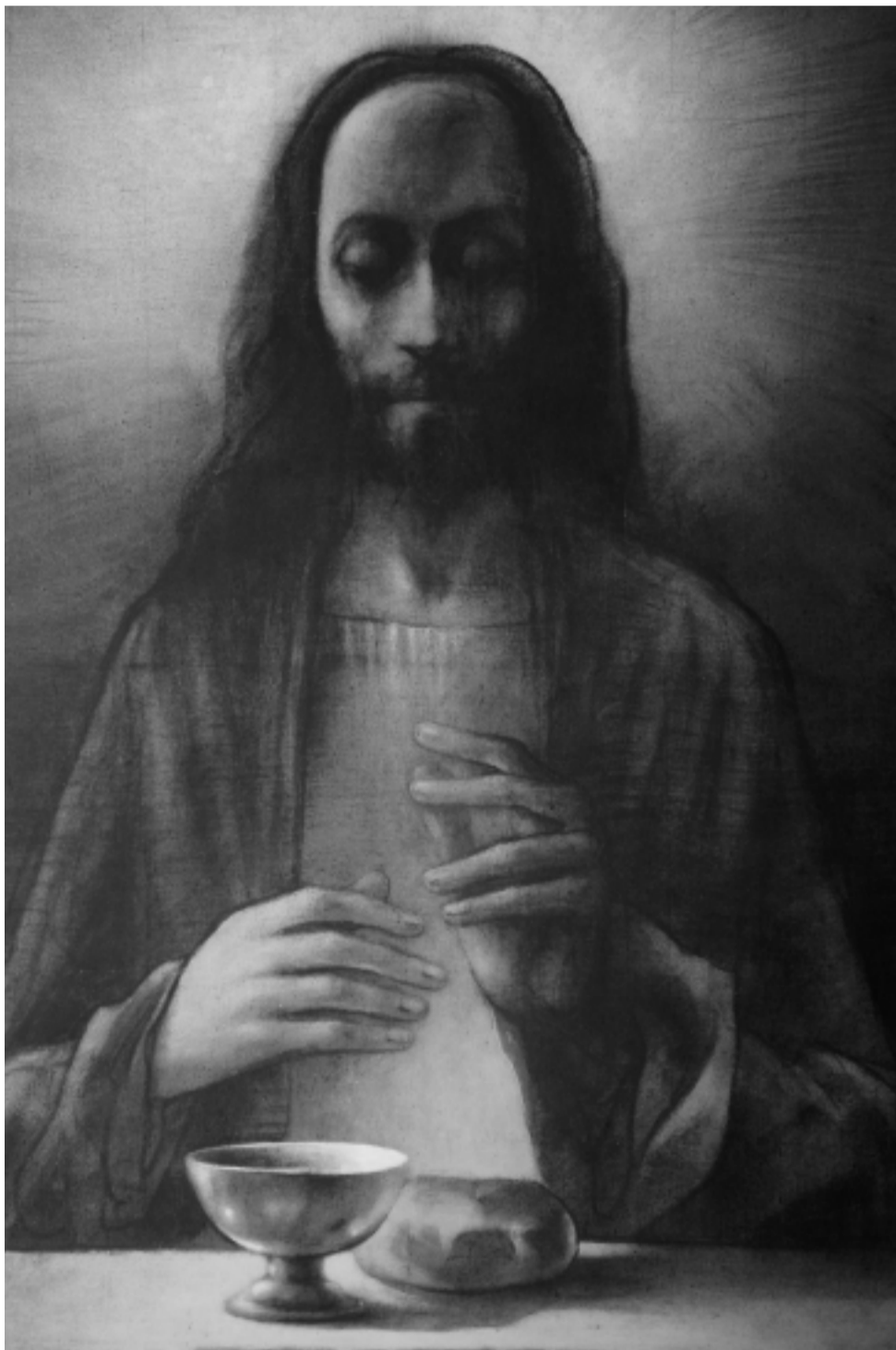
Nejde tu o novú náuku. Podobné názory ako von Balthasar mali v prvých storočiach kresťanstva aj niektorí východní otcovia Cirkvi, ako napríklad Origenes, Gregor Naziánsky, Klement Alexandrijský. Aj tí uvažovali, že nakoniec všetci ľudia budú spasení. Odvolávali sa hlavne na texty sv. Pavla, napríklad na jeho list Timotejovi, kde píše, že Boh „chce, aby boli všetci ľudia spasení“ (1 Tim 2, 4). Alebo na jeho list Kolosanom, kde sa hovorí, že „Boh skrze Krista zmieril všetko so sebou, keď pre jeho krv na kríži priniesol pokoj všetkému, čo je na zemi aj čo je na nebi“ (Kol 1, 19-20). A na list Efezanom, kde hovorí, že Boh si predsvzal „zjednotiť v Kristovi ako v hlave všetko, čo je na nebi aj čo je na zemi“ (Ef 1, 9-10).

Ukázalo sa však, že názory o spasení všetkých ľudí a celého stvorenia (tzv. apokatastáza) boli v rozpore s textom evanjelia a II. všeobecný koncil v Carihrade - v roku 553 - ich odsúdil ako bludy.

V atmosfére optimizmu, ktoré priniesol so sebou II. vatikánsky koncil, vynorili sa mnohé nové názory na predkoncilové chápanie teologických právd a pojmov. Výklady koncilových dokumentov dali podnet prehodnocovaniu tradičných hodnôt, liturgickej praxe a niektorých aspektov viery.

Ale čo je nové, nie je vždy dobré a zdravé, ani všetko staré nie je vždy zlé. Nahradzovať staré novým býva módné i populárne, ale nie vždy užitočné a občas celkom nepotrebné. Aj staré a osvedčené poriadky majú svojich stúpcov a zástancov, ktorí vystríhajú, že novoty a reformy treba prijímať s rozvahou a opatrne. V tomto svetle treba vidieť aj skutočnosť, že nie všetky koncilové novoty sa stretávali s nadšením, ani sa neprijímali bez odporu.

Viacere interpretácie koncilových dokumentov a nové pokoncilové témy ako ekumenizmus a medzináboženský dialóg, zastihli mnohých katolíkov nepripravených a v mnohých prípadoch

Stano Dusík: Posledná večera

Kedy som naposledy počul kázať o pekle?

vniesli do ich radov rozpaky a pochybnosti. Kládli si otázku, či vôbec záleží na tom, aby bol človek katolíkom, keď po konfesionalnej stránke naši protestantskí alebo pravoslávni spoluobčania sú vlastne naši rovnocenní bratia. A nielen oni, ale aj židia, mohamedáni, pohanovia. Čo sa stalo s učeními Cirkvi, že *Extra Ecclesiam nulla salus* - že niet spásy pre tých, čo sú mimo Cirkvi; že k spaseniu je nevyhnutne potrebné, aby človek žil podľa zásad evanjelia a patril do Katolíckej cirkvi?

Ak II. vatikánsky koncil treba pokladať za „jar v Cirkvi“, tak potom by sa dalo očakávať,

že leto, ktoré nasleduje po jari, priniesie bohatú úrodu. Navonok sa to však neprejavuje. Päťdesiat rokov po koncile sa dá hovoriť skôr o úpadku než rozkvet náboženského života. Poklesla účasť na bohoslužbách a náboženských úkonoch, ochablo pristupovanie k sviatostiam, Cirkev prechádza krízou kňazských a rehoľných povolání, v náboženskom živote sa udomácnila ľahostajnosť, vlažnosť a vo verejnom živote prevláda sekularizmus, materializmus a nekresťanský egoizmus.

(Pokračovanie na 3. strane)

Kto by nepoznal slogan „ži a nechaj žiť“? A kto by s ním nesúhlasil? Veď je to slogan taký tolerantný a humánnym, až jaj!

Ale je to s ním ozaj také jednoznačné? Nabáda nás tak trochu ku konformizmu? Napriuča nás na znečivilenie voči ideálu, neho-riac už o svedectve Evanjelia?

Reálie okolo nás v úzkom i širokom kontexte napovedajú o ostrej zákrute, do ktorej ktosi ženie dejiny. Pápež dokonca spomína zvrät o stoosemdesiat stupňov. Pri takom uhle sa vyvráti čokoľvek, darmo to má štyri kolesá, ak sa tak deje v malom polomere zákruty a priveľkou rýchlosťou.

A veru, polomer zákruty sa povážlivo

Hni a nechaj hniť

TEODOR KRÍŽKA

zmenšuje a rýchlosť zvyšuje. Kým predošlé deje zvratu od úcty k Bohu a Kristovej vykupiteľskej obety napriek svojej hrôze trvali dve-sto rokov, za posledných dvadsať, osobitne však za posledných dvanásť rokov sa všetko akoby rúti vabank. Presne v duchu Brzezinského: „Druhej šance nebude!“

Kým nás tu na Slovensku, ale aj v celej strednej Európe, médiá čičíkajú, aké blaho je byť v NATO a EÚ, od bombardovania Juho-slávie roku 2001 niet vari dňa, aby sa nemnožili správy o pokračujúcich útokoch pod najrozličnejšími zámenkami. K moci sa dostávajú radikálne režimy, úplne opačné ako tie, ktoré nastoľovali sekularistické revolúcie v minulom storočí. Tieto režimy v hraniciach Osmanskej ríše, ktoré narazili na prvý vážnejší odpor až v Sýrii, svedčia o novom politickom pakte - o pakte medzi USA a, zjednodušene povedané, bin Ladinom večne živým.

Európa, ktorá si do krvného obehu vpustila mohutnú dávku islamu, opitá sama sebou ani len nepomyslela, že si sadá na sud s pušným prachom.

Mnohokrát som už spomenul osud Konštantinopolu alebo Madridu. Zdá sa, že dejiny sa zopakujú, ale v omnoho nebezpečnejších rozmeroch.

Priučení západnému konzumnému spôsobu života a liberalizmu, ktorý ako kyselina sírová rozožiera aj zvyšky toho, čo tvorilo ducha Európy, ocitli sme sa na radle histórie a to radlo nás hrmie nezadržateľne. Kam?

Na túto otázku nie je ťažké odpovedať, ak vychádzame z premisy, že sa pri moci udržia skorumpované a cynické pseudoelity, pripravené zraďiť otca aj matku, len aby sa chvíľočku smeli usmievať do kamier.

No a v tejto súvislosti ľúbivému sloganu z úvodu tohto príhovoru možno nájsť aj drsnejší variant: HNI A NECHAJ HNIŤ! Dôsledky sa však čoskoro určite dostavia. Našimi osudmi si pohnojí záhradu niekto tretí, presne ten, komu sa odjakživa darilo rozdeľovať a panovať.

www.kultura-fb.sk

Zdravotníci a hlavne ich odboroví vyjednávači právom očakávali od nástupu novej Ficovej vlády, akým smerom sa uberie tento tak problémový rezort. V čerstvej pamäti máme vyostrenú situáciu lekárskeho odboru pod vedením ich predsedu Kollára s ministrom Uhlírikom, kedy sa lekári snažili hromadnými výpoveďami prinútiť vládu Ivety Radičovej k ústupkom, čím vlastne došlo v mnohých zdravotných zariadeniach až ku krízovej situácii, keď bola ohrozená samotná zdravotná sta-

rovho zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa zákona, či spáchanie činu na viacerých osobách.

Zdravotníci, ale hlavne zdravotnícki odborári musia tento návrh vnímať ako výsmech a demonštráciu sily, resp. ako opatrenia na odstavenie opozičného hlasu zdravotníkov. Schválením tohto zákona sa zaviedla možnosť Ministerstvu zdravotníctva udeľovať pokuty zdravotníkom a na základe udelenia pokuty následne dôjde k odňatiu práva vykonávať zdravotnícke zamestnanie bez súdu na 10

Poučia sa konečne naše odbory?

roslivosť o pacientov. Taktiež sesterské odbory sa vehementne domáhali zvýšenia svojich plátov a zlepšenia pracovných podmienok. Nakoniec došlo k určitým dohodám medzi lekárskeho odboru a vládou Ivety Radičovej a aj zdravotné sestry a pôrodné asistentky uzavreli s vládou celkom slušnú dohodu.

Bolo teda logické, že vzhľadom na nadštandardné partnerské vzťahy odborárov so stranou Smer dôjde k naplneniu dohôd zdravotníckych odborárov s predchádzajúcou vládou Ivety Radičovej.

Stal sa však opak.

Skupina poslancov Smeru toto napadla na Ústavnom súde, následkom čoho platnosť veľmi závažných častí týchto dohôd bola pozastavená.

K ďalšiemu vytriezveniu zdravotníkov a hlavne ich odborárskych zástupcov došlo v týchto dňoch, keď medzičasom veľmi nenápadne pod rúškom „zlepšenia zabezpečenia dostupnosti zdravotnej starostlivosti pacientom“ vo forme pozmeňovacieho návrhu poslancu Jozefa Valockého k zákonu 578/2004 Z. z. upravilo sa nepretržité poskytovanie zdravotnej starostlivosti vo všeobecnej a špecializovanej nemocnici. Okrem iného sa odníma základné právo odborovej organizácie vyjednávať a súhlasiť s rozvrhnutím pracovného času. Diskriminačne sa oproti iným zamestnancom popiera princíp kolektívneho vyjednávania.

Ešte závažnejšia a kontroverzejšia zmena z pôvodnej novely poslancov SMER-SD sa veľmi podobným spôsobom schválila na zasadnutí zdravotníckeho výboru dňa 23. apríla 2013. Teda tri mesiace po tom, čo bol tento návrh stiahnutý pod tlakom kritiky zdravotníkov, aj slovenských i európskych zdravotníckych organizácií pre jeho charakter kriminalizácie zdravotníckych pracovníkov. Druhý pokus o presadenie tejto ponížujúcej úpravy sa realizoval na ostatnej májovej schôdzi NR SR ako pozmeňujúci návrh poslancu Jozefa Valockého k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Neuveriteľné je pritom už samotné znenie definície novej skutkovej podstaty trestného činu, ktorý sa zavádza výlučne kvôli lekárom a zdravotným sestram, či iným zdravotníckym pracovníkom, za ktorý im hrozí väzenie na 2 roky, s automaticky zvýšenou sadzbovou na 2-5 rokov, keďže podmienkou na použitie zvýšenej trestnej sadzby je aj „závažnejší spôsob konania“, za ktorý trestný zákon považuje okrem iného aj spáchanie trestného činu organizovanou skupinou, porušenie dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchate-

rov, a to zrušením registrácie. Stavovské komory zdravotníkov budú povinné zrušiť registráciu zdravotníckeho pracovníka, čím MZ SR bude reálne preberať právomoci komôr zdravotníckych pracovníkov ako nezávislých inštitúcií.

Snahou vlády je obmedziť právo zdravotníckych odborárov a ostatných pracovníkov hromadne vyjadriť nespokojnosť nad stavom zdravotníctva na Slovensku tým, že vyhlási krízovú situáciu a pod hrozbou väzenia bude nútiť lekárov a sestry nastúpiť do práce.

Tento pozmeňujúci návrh je v hrubom rozpore s článkom 1 Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce ILO so sídlom v Ženeve o zrušení nútenej práce, kde každý člen tejto organizácie sa zaväzuje potláčať a nepoužívať akúkoľvek formu nútenej alebo povinnej práce ako trest za účasť na štrajkoch.

Nesúhlas s takýmito zmenami už pri prvom pokuse ich presadiť vyjadřila Slovenská lekárska komora, Lekárske odborové združenie aj sesterské odbory a odborový zväz zdravotníctva. Zdravotníkov podporila aj najväčšia organizácia lekárskeho odboru v Európe v liste premiérovi, predsedovi parlamentu a ministerke zdravotníctva, v ktorom odmietla hrozbu pokuty, odňatia licencie či väzenia pre lekárov. Nesúhlasí s tým, aby sa vyhlasoval stav núdze v niektorom z členských štátov únie v čase mieru s tým, že stav núdze nemôže byť dôvodom pre určité opatrenia uložené iba pre zdravotníckych pracovníkov.

Takto prijatá zmena môže spôsobiť návrat Slovenska pred November 89, kedy odbory boli len slúžkou vlády a akýkoľvek nesúhlas s jej líniou sa tvrdo trestal. Je načase, aby si naše odbory uvedomili, že ani nadštandardné vzťahy s tou ktorou politikou stranou im nezaručia že v prípade jej vstupu do vlády bude plniť to, čo v opozícii vehementne podporovala. Tak tomu bolo na prelome rokov 2011 a 2012, keď strana Smer v opozícii podporovala akcie lekárskeho a sesterského odborových organizácií, dokonca pri hlasovaní v NR SR podporila dohodnuté kroky vlády Ivety Radičovej so zdravotníkmi, no jej vstupom do jednofarebnej vlády po ostatných voľbách na toto nejako pozabudla. Pre našich zdravotníckych odborárov, ale aj všetkých zdravotníkov je to tvrdá skutočnosť, z ktorej si musia jednoznačne zobrať ponaučenie.

PETER NOVOVESKÝ,
Prezident
Nezávislých kresťanských odborov Slovenska 1998 - 2006

Kresba: Andrej Mišanek

Okydaný národ

TAK TEDA PREZIDENT?

Nacionalista, separatista, rozbijač...

O osude Česko-Slovenska rozhodol Hitler.

Áno, ale kto mu chodil šepkať? Dnes je už bezpečne dokázané, že bol aspoň päťkrát tajne v Nemecku, a zaujímavé, že práve vtedy, keď už Hitler nevedel, kam z konopi! Inšpirovať ho!

Aká bola v roku 1939 iná možnosť? Pred Hitlerom sa vtedy skláňali všetky mocnosti, Veľká Británia, Francúzsko, Taliansko. A k tomu pakt Ribentrop - Molotov?

Mal sa Hitlerovi hrdinsky postaviť. Nezáleží na tom, aký je národ malý, ale aký je hrdinský!

A čo hroziace rozdelenie Slovenska medzi Maďarsko, Poľsko a Nemecko?

Nacionalista, separatista, čechoslovakofób, mal zachrániť Česko-Slovensko, keď bol taký múdry!

Ale vtedy rozhodol Hitler!

Nukleofašista, protofašista, nacista v stave zrodu, ďalej slúžiaci nacista, neonacista, fašista, xenofób, germanofil, všetkozléfíl, fil, fil, fil, fuj! Mal odstúpiť z funkcie!

Sami Židia ho prosili, aby zostal...

Cynická obluda! Lacné vtipy na úrovni ich autora! Semiantisemita, semita, pardon, antisemita, full-

time antisemita, antisemita na plný úväzok...

Ale veď riaditeľ jeho kancelárie bol Žid, takisto osobný lekár.

To sa vylučuje s tým, čo bolo vyššie povedané, pretože semiantisemita, semita, pardon, antisemita, full-time antisemita, antisemita na plný úväzok! Klérofašista!

A čo tých tridsaťtisíc zachránených Židov na prezidentské výnimky?

Aúúúú, aúúú, ukrižuj ho! Aké ešte ďalšie dôkazy? Veď to bol nukleofašista, protofašista, nacista v stave zrodu, semiantisemita, antisemita, full-time antisemita! Klérofašista!

Ukrižuj ho!

UKRIŽUJ HO!

A čo národ? Že vraj jeden z najstarších v Európe...

To je jednoduché, dejiny treba odmýtizovať, potom sa ukáže, ako to v skutočnosti bolo. Keď odmýtizujeme Cyrila, Metoda, Svätopluka, čo tu ostane? No hŕstka nejakých pobehajov, ktorí sa pomad'arčili a v pätnástom storočí, možno v šestnástom alebo až sedemnástom storočí začali o sebe z neznámych dôvodov hovoriť, že sú Slováci. V podstate sú to len geneticky zaťažení antisemiti. A čo je Slovensko? Čierna diera Európy, čo Európy, sveta, čo sveta, vesmíru!

Potom je pochopiteľné, že keď istý pán poslanec, známy karatista, ide okolo slovenského štátneho znaku, dvíha sa mu žalúdok. Veľmi pochopiteľná reakcia! Je mu na vra-

canie! Alebo istá poslankyňa, manželka kanadského vierozvestcu. Raz jednoducho na zasadnutí Národnej rady upadla do vytrženia a mocným hlasom zvolala: „Hnusné Slovensko!“ A jej mocný hlas zaletel až k Tatrám, k Dunaju a Vihorlatu a ozvena sa niesla celou krajinou: „Hnusné Slovensko, hnusné Slovensko!“ Našťastie iniciatívna skupina poslancov v parlamente pripravila legislatívnu úpravu, ktorá stanoví, že pred každé úradné použitie slova Slovensko bude povinnosťou príslušného orgánu predradiť prídavné meno hnusné, napríklad Národná rada hnusnej Slovenskej republiky alebo Hnusné slovenské národné múzeum alebo železnice hnusnej Slovenskej republiky. Veľmi správne! Výnimka bude Slovenské národné povstanie, nie Hnusné slovenské národné povstanie. Ďalší krok bude úprava gramatiky. Všetky prídavné mena majú tri stupne, pozitív, komparatív, superlatív, výnimkou bude prídavné meno zlý, ktoré bude mať aj štvrtý stupeň, tzv. hnojatív, a bude sa stupňovať takto: zlý, horší, najhorší, slovenský. Amen! V mene mysliteľa Štefana Hríba, teológa Michala Havrana ml. a celého SME až na veky vekov amen.

Pozn.: Namiesto mysliteľa Štefana Hríba, teológa Michala Havrana ml. možno dosadiť ktoréhokoľvek úhlavného priateľa Slovenska a Slovákov, namiesto novín SME ktorýkoľvek hnojometný denník alebo hnojometný časopis.

IGOR KŠIŇAN

(Pokračovanie z 1. strany)

Do homiletiky prenikla zásada, že „netreba veriacich strašiť peklom“. A tak v posledných desaťročiach sa takmer prestalo o pekle hovoriť. Dokonca aj vo Vyznaní viery, ktoré recitujeme počas sv. omše, sme slová „zostúpil do pekiel“ nahradili mäkkšími a zneutralizovanými slovami „zostúpil k zosnulým.“ Peklo akoby sa vytratilo z učenia Cirkvi. Hoci v Evanjeliu sa spomína peklo 22 krát, v dokumentoch II. vatikánskeho koncilu sa slovo „peklo“ neobjavuje ani raz. A vytratilo sa ono aj z kázni a z náboženských médií. Ani vtedy, keď sa

časť. Zazlieva im, že vychádzajú z nesprávneho, alebo zúženého výkladu koncilového dokumentu *Lumen gentium*.

Dogmatická konštitúcia *Lumen gentium* obsahuje totiž dôležitý text, ktorý pripúšťajúci spasenie aj pre tých, čo sú „extra Ecclesiam“, t.j. nepatria do katolíckej Cirkvi. Šiestnasty paragraf tejto konštitúcie hovorí: „Okrem kresťanov Boží plán spásy zahŕňa aj tých, ktorí uznávajú Stvoriteľa. V popredí medzi nimi sú mohamedáni, ktorí tým, že sa hlásia k viere Abraháma, spolu s nami uctievať jedného a milosrdného Boha, ktorý na konci sveta bude súdiť ľudstvo. A Boh

vodlivosť“, Rim 1, 18-32), ktorá je veľmi pesimistická, je takrečeno protikladom „univerzálneho optimizmu“. Nezohľadňujú ani poznámka pod čiarou, ktorá odkazuje na text sv. Tomáša Akvinského, v ktorej sa naznačuje, že táto spása osôb mimo Cirkvi je iba „možnosťou“ a nie skutočnosťou.

Ani zásada „Extra Ecclesiam nulla salus“ nestratila svoju platnosť. Konštitúcia *Lumen gentium*, v svojom 14. paragrafe ju opätovne potvrdzuje v tejto formulácii: „Tento posvätný koncil ... učí, že Cirkev putujúca na zemi je pre spasenie potrebná.... A preto ten, kto vie, že Kristus ustanovil Cir-

Kedy som naposledy počul kázať o pekle?

číta evanjelium o boháčovi a Lazarovi (Lk 16, 19-31), alebo o poslednom súde, kde Kristus hovorí zatratcom: Vzdialte sa odo mňa, zlorečení, do ohňa večného... (Mt 25, 41), ani vtedy kazateľ nerozvinie eschatologickú tému o večnom pekle a mukách v ňom.

Realita pekla však aj naďalej ostáva článkom viery. Katechizmus to hovorí veľmi zreteľne: „Jestvuje peklo a je večné. Duše tých, čo zomierajú v stave smrteľného hriechu, zostupujú hneď po smrti do pekla, kde trpia pekelné muky.“ (Katechizmus Katolíckej Cirkvi, čl. 1035). A teória, že peklo - ak vôbec jestvuje je vyhradené len pre takých arci-zločincov ako bol Stalin, Hitler, Pol Pot, Džingischán, Atila...

Dr. Ralph Martin poukazuje, že takáto predstava však je v rozpore s Evanjeliom. Z Ježišových slov je zrejme, že tých zatratených duší je veľmi veľa. Kristus jasne povedal: „Priestranná je brána a široká cesta, čo vedie do zatratenia a mnoho je takých, čo cez ňu vchádzajú. Aká tesná je však brána a úzka cesta, čo vedie do života a málo je takých, čo ju nájdú.“ (Mt 7, 13-14); a inde: „Mnoho je povolaných, ale málo vyvolených“ (Mt 22, 14). Z týchto slov vyplýva nielen existencia pekla ale aj hrozná skutočnosť, že tých, čo sú zatratení, je viac ako tých, čo sú spasení.

Dr. Ralph Martin je veľmi sklamaný, že v súčasnosti u mnohých kresťanov prevláda presvedčenie, akoby široká a priestranná bola cesta, čo vedie do neba a skoro každý človek - katolík, či nekatolík, pokrstený či pohan - sebavedome a bezpečne po nej vykračuje, zatiaľ čo do pekla vedie iba úzka cesta, a niet na nej takmer nikoho. Označuje tento názor ako škodlivý „praktický univerzalizmus“. Jeho korene vidí v nesprávnom vysvetľovaní dogmatickej konštitúcie o Cirkvi *Lumen gentium*. Vyčíta niektorým teológom - a osobitne Urs von Balthasarovi a K. Rahnerovi - že zúžili zmysel textu tejto konštitúcie. Dalí mu nesprávny výklad, lebo pozornosť sústredili iba na jednu stránku dokumentu a zanedbali jeho druhú, rovnako dôležitú

nie je vzdialený ani od tých, ktorí v náznakoch a v obrazoch hľadajú neznámeho Boha, lebo On dáva všetkým ľuďom, život, dych a všetko ostatné a ako Spasiteľ chce, aby všetci ľudia boli spasení. Spasenie dosiahnu aj tí, ktorí bez vlastnej viny nepoznajú Kristovo evanjelium, ani jeho Cirkev, ale úprimne hľadajú Boha a - hnaní milosťou - usilujú sa svojimi skutkami konať jeho vôľu, ako ju poznávajú a ako im ju diktuje ich svedomie. Božia Prozreteľnosť neupiera pomoc potrebnú ku spaseniu ani tým, ktorí bez vlastnej viny ešte neprišli k explicitnému poznaniu Boha, ale pomocou jeho milosti sa snažia viesť dobrý život. Akékoľvek dobro a pravda, ktoré si osvojili, Cirkev pokladá za prípravu k Evanjeliu. Priznáva, že toto všetko majú od Boha, ktorý osvecuje všetkých, aby napokon všetci mali život“.

Ako vidno spasenie tých, čo nemali šťastie poznať pravé náboženstvo je tu kvalifikované tromi podmienkami: 1. Jednotlivci, ktorí nepoznajú Kristovo evanjelium bez vlastnej viny (inculpable ignorance), 2. Takí, čo úprimne hľadajú Boha, chcú ho nájsť a poznať jeho vôľu, 3. Ľudia, ktorí - posilňovaní pomáhajúcou milosťou - žijú podľa hlasu svojho svedomia.

A paragraf obsahuje aj ďalšie výhrady, ktoré sú jeho neoddeliteľnou a kľúčovou časťou, ktoré však Rahner, von Balthasar a ich stúpenci prehliadli a obchádzajú. Tam sa hovorí, že ľudia sú často podvedení a zvedení Diablom a končia službou stvoreniu a nie Stvoriteľovi. („Ale často ľudia, podvedení Zlým Duchom, sa stávajú slabými a nemúdrymi v svojom uvažovaní a prepadnú službe stvoreniam a nie Stvoriteľovi, zamieňajú Božiu pravdu za lož“.)

Tento jasný poukaz následkov hriechu na svet sa minimalizuje, alebo celkom zanedbáva i keď by malo byť jasné, že tieto záverečné slova 16. paragrafu opätovne zdôrazňujú tradičnú náuku Cirkvi o účinkoch dedičného hriechu. Stúpenci optimizmu neberú na vedomie ani prvú kapitolu Listu k Rimanom („Trestajúca Božia sprava

ako potrebný prostriedok pre spásu duší a odmieta do nej vstúpiť, alebo v nej zotrvať, nemôže byť spasený.“

Dr. Ralph Martin poznamenáva, že pri všetkej úcte voči jeho zásluhám, teológ von Balthasar „sa odklonil od obsahu zjavenia a hlavného prúdu teologickej tradície Cirkvi takým spôsobom, ktorý podkopáva všeobecnú výzvu k svätosti a misionárskej evanjelizácii a je pastoračne škodlivý.“ Rovnako kriticky odmieta aj podobné názory teológa Karla Rahnera, ktoré tiež oslabujú tradičné chápanie otázky spasenia. Karl Rahner tvrdí, že najvýznamnejším prvkom uznesení II. vatikánskeho koncilu bol jeho „salvation optimizmus“ (optimizmus spasenia), ktorý nahradil dovtedajší „pesimizmus spasenia“. V očiach Dr. Martina Rahner a von Balthasar svojimi výkladmi 16. paragrafu konštitúcie *Lumen gentium* deformujú náuku evanjelia a Cirkvi.

Toto nie je prvý ani jediný kritický hlas na myšlienky, ktoré vyslovil von Balthasar a Rahner. Kardinál Avery Dulles nazval von Balthasarove názory „adventurous“ (dobrodružné, odvážne) a kardinál Jozef Ratzinger pokladal Rahnerov výklad za „astounding optimizmus“ (úžasný optimizmus). Dr. Martin je však v svojej kritike omnoho tvrdší a nepriamo vyzýva aby oficiálne cirkevné kruhy, ako je napríklad Kongregácia pre náuku viery, zaujali k týmto postojom jasné stanovisko, aby sme vedeli, čo musíme a čo nesmieme robiť, aby sme boli spasení.

V závere knihy Dr. Martin vyslovuje svoje obavy, ktoré tento „optimizmus spasenia“ predstavuje pre cirkevné spoločenstvo: „V našej západne orientovanej kultúre - najmä teraz, keď sme svedkami úpadku kresťanstva a kresťanskej kultúry - mnohí ľudia sa jednoducho nechávajú unášať prúdmi sekulárnej kultúry, ktoré ich odplávajú k rozkladu medziľudských vzťahov, manželstva a rodinného života... a napokon k možnému nebezpečenstvu večného odlúčenia od Boha.“

A jednou z definícií pekla je „trvalé odlúčenie od Boha“:

FRANTIŠEK VNUK

MILICA LILIĆ

MOJA SMRŤ ZÁVISÍ OD SPEVU VTÁKA
a nemám meno, nemám ani dom.

Teraz, keď unikla som ostreľovačom,
susedskej dýke,

nahuckaným hordám...

Moja smrť je vedľajšia.

Ničotnejšia než plápolanie tieňov

pod mesiacom,

čo nad všetkými žiari.

Pretože moje meno bez tvojho neobstojí.

A vravia - bez teba ani nebolo,
bez teba ani rozum môj nerozumie...

Kosovo rodné, rana krvavá!

A odlúčenie od teba

rovnalo by sa smrti.

Modlitby apoštola k Stvoriteľovi,
ikona Matky Božej Trojeručice oslepi -
a otvoria sa oči aj pri Dečanskom kláštore,
aby uvideli zlo.

Kosovo, ak ťa oddelíme od seba,
nezocelíme sa
ako ruka sv. Jána z Damašku,
lebo niet sily, čo by tú ranu spojila.

Ak ťa zabudneme, Kosovo,
nikdy viac nebudeme svoji, celí...
A ani celý svet sa nezacelí.

MILICA LILIĆ

sa narodila roku 1953 pri Kosovskej Mitrovici.

Je autorkou mnohých básnických zbierok,
prispievateľkou rôznych literárnych časopisov
a členkou predstavenstva Spolku srbských spisovateľov
a Spisovateľskej obce Kosova a Metohije.

Od roku 1999 žije v Belehrade.

V uverejnenej básni odkazuje na ikonu Matky Božej Trojeručice,
ktorá sa pripisuje sv. Jánovi z Damašku,
keď mu po modlitbe pred Matkou Božou
znovu narástla ruka odseknutá moslimským kalifom.

No ak sa Srbsko zriekne Kosova,
rana sa už nikdy nezahojí.

Zo srbčiny preložila Katarína Džunková

Ťažko vyjadriť, čo by najviac definovalo slovanstvo. V jednej zo svojich prednášok vyzdvihol Ľudovít Štúr u Slovanov spomedzi umení práve slovesnosť, ktorej osobitosť zakúšame v slovanskej literatúre a slovanskej piesni. Tie slúžia azda najlepšie na zaznamenanie hlbokých emócií, takých blízkych slovanskej duši. Potvrzuje nám to napokon aj samotný názov Slovanov - nesie v sebe slávu a oslavovanie, vzdávanie chvály (podobne ako starogrécke „kléos“ - sláva) a zároveň aj božské Slovo, predurčujúce slovanskú spiritualitu.

Dnes sa však v systéme prevrátených hodnôt táto vzácna spev-

sku „Slavjanska pregradka“ - Slované objatie. Festival sa snaží prezentovať tvorbu slovanských básnikov v duchu najhlbších koreňov našej kultúry - v širokej emocionalite a v odkaze na cyrilo-metodské dedičstvo.

Tohtoročné Slované objatia sa konali 20.-25. 5. 2013 v bulharských mestách Varna, Dobrič, Razgrad, Balčik, Šavla a Šumen. Festivalu sa zúčastnili autori z 18-tich európskych krajín, okrem všetkých slovanských štátov aj z Moldavska, Rumunska, Lotyšska, Estónska a Švédska. Slovensko reprezentovali básnik Teodor Križka a Katarína Džunková. Festival pripravila a na vysokej úrovni riadila bulharská poetka,

Slovanské objatia

Z festivalu slovanskej poézie v Bulharsku

Hore: Na úvod festivalu Slované objatia, ktorý otvorila bulharská poetka Elka Njagolová sa prihovril a recitoval svoje verše básnik Teodor Križka. V pozadí zľava Macedóneec akad. Vlada Urosevič, bieloruský básnik Eduard Akulin a srbská poetka Milica Lilić

Nižšie: Transparent s podobizňami sv. Cyrila a Metoda a názov festivalu v bulharčine

Vedľa: Časť účastníkov festivalu po návšteve výstavy venovanej bulharskej poetke Jelizavete Bagrjanej

Na snímke vpravo dole Teodor Križka recituje svoje verše pre bulharských milovníkov poézie na jednom z mnohých podujatí festivalu

Na 9. strane hore: Talentovaná poetka Katarína Džunková získala na festivale významnú cenu. Udelil jej ju Syndikát bulharských učiteľov. Ocenenej slovenskej poetke blahoželá riaditeľka festivalu Elka Njagolova

nosť, srdečnosť a pohostinnosť vytráca. Vidieť to napokon aj na zmene civilného jazyka, ktorý stráca širokú emocionálnu paletu a vyjadruje omnoho drsnejší a globalizovaný obraz sveta.

Predpokladalo by sa, že hrádzou tejto tendencii by mali byť spisovatelia, ktorých hlas platil už od čias starozákonných prorokov za hlas svedomia. Práve túto úlohu literárnej tvorby, ktorá je ostrovom v zakalenom jazere sveta, sa už osem rokov snaží podchytiť festival slovanskej poézie v Bulhar-

prekladateľka a publicistka Elka Njagolova. Program pozostával z čítania poézie v národných jazykoch, z besied, prednášok a bohatých hudobných vystúpení. Súčasťou festivalu bola i výstava pri príležitosti 120. výročia narodenia bulharskej poetky Jelizavety Bagrjany či bohoslužba pri príležitosti štátneho sviatku svätých solúnskych bratov, ktorý si v Bulharsku pripomínajú 25. mája.

Na slovanskom festivale zazneli básne rôznej tematiky, rôznych jazy-

kov i poetík. Práve táto vonkajšia rozmanitosť však bola jednotná znútra - svojou podstatou, ktorá ukazuje k Bohu. A to je asi zmysel umenia - obdobne ako myriady prírodných foriem majú jediný, boží základ; tak i nepreberné množstvo umeleckých diel má svoju podstatu v kultúre života, v prepeť smrti a v chvále stvorenia.

Nás zaujal osud a verše poetky Milice Lilić, ktorá je členkou vedenia Spolku srbských spisovateľov a Spisovateľskej obce Kosova a Metohije. Jej verše a verše duše celého festivalu - Elky Njagolovej vám prinášame v preklade.

Zostáva len poďakovať za lite-

rárny festival, ktorý ukázal na prepojenie národa a duchovnej kultúry a ktorý sa snažil pripomenúť úlohu slovanstva v dnešnom svete a v dnešnej kultúre. Je ňou v prvom rade prijatie pozvania k čistote, byť vzorom iným národom v statočnosti ľudského srdca, ktoré sa prejavilo toľkokrát v dejinných peripetiách slovanských krajín. Slovami sv. Cyrila a Metoda: „Cesarstvie naše, Gospodi, milostij tvoj prizri, i ne otdaj našego tuzim.“ - „Vzhliadni, Pane, milosťou svojou na naše kráľovstvo. A nevydaj, čo je naše, cudzím.“

KATARINA DŽUNKOVÁ

ELKA NJAGOLOVÁ

Kosenie

*Môj milý, kosec, planý hráč,
prečesal lúky novou kosou.
A vtedy počula som v tráve plač,
a vtedy mi korene umierali,*

*čepielky žitka tenšie od tráv
v to ráno zápasili s démonom.
Zasnený cvrček, svedok popráv
zmietať sa v kvetoch d'ateliny*

*a nenašiel v nej štvorlístok
a nezavolať nikto: „Neber!“
Kým my sme starli na juhu,
svišťala kosa: „Sssever! Sssever!“*

*A ponad lúky ako kľúč
spúšťal sa mesiac v šere.
Ním sme si chceli duše odomknúť!
No nenašli sme dvere.*

ELKA NJAGOLOVA - bulharská poetka, prekladateľka a publicistka, zostavovateľka vyše 20-tich zborníkov poézie. Žije vo Varne, je riaditeľkou a hlavnou organizátorkou festivalu Slavjanska pregradka

Preložila Katarína Džunková

Dom Matice slovenskej Bratislava
Magistrát Hlavného mesta SR Bratislavy

Vás pozývajú
na výstavu

pod záštitou
Mons. Stanislava Zvolenského,
bratislavského arcibiskupa
metropolitu

HLAHOĽ
ZVONOV

Stano
DUSÍK

Primaciálny palác, Justiho sieň
Primaciálne námestie 3, Bratislava

Vernisáž výstavy:
17.6.2013 o 17:00 hod.

Otvorené:
18.6. – 30.6.2013
od 10:00 - 17:00 hod., okrem pondelka 24.6.

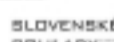

BRATISLAVA

KULTÚRA

SLOVENSKO

Stano Dusík vystavuje

STANO DUSÍK je významný slovenský maliar, grafik, ilustrátor a spisovateľ, žijúci a pôsobiaci vo Florencii. Je autorom hlavičky časopisu Kultúra.

Narodil sa roku 1946 v Boleráze na Slovensku. V rokoch 1961 - 1965 študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave. V štúdiu ďalej pokračoval na Vysoké škole výtvarných umení pod vedením národného umelca Vincenta Hložníka. V roku 1982 emigroval do Talianska. Neskôr pôsobil ako profesor na Akadémii v Cividale a v Scola di Restauro vo Florencii.

Výtvarné diela S. Dusíka sa nachádzajú v galériách a súkromných zbierkach v mnohých krajinách sveta, ako napríklad v Centre Georges Pompidou - Louvre v Paríži. Jeho maliarsku tvorbu možno rozdeliť do dvoch kategórií - komornú a monumentálnu maľbu, ktorá je prevažne sakrálneho charakteru. V oblasti grafickej tvorby pracuje takmer všetkými technikami, v ktorých prevažujú techniky hĺbkotlačové ako suchá ihla, lept, akvatinta, mezotinta a iné. Svojimi ilustráciami doteraz vyzdobil viac ako dvesto kníh rôznych žánrov rozmanitými technikami.

Z jeho literárnej tvorby spomenieme knihu Boleráz Boleráz a Jediné plátno Pravého Majstra, za ktorú mu bolo udelených viacerých medzinárodných ocenení. Ako jediný umelec na svete pracuje vo vedeckom tíme pre výskum Sindone - Turínskeho plátna. V roku 1987 mu v celonárodnej talianskej literárnej súťaži bola udelená prvá cena za esej o Sindone „Je to Pán, je to On“.

Z množstva jeho samostatných výstav uvedieme aspoň tú najvýznamnejšiu, ktorú v jubilejnom roku 2000 organizovalo mesto Rím a Vatikán v Museo del Risorgimento.

Ešte ako študentovi mu bola v roku 1969 udelená Cena Matice slovenskej za ilustrácie Shakespearovho Hamleta.

Za jeho diela mu bolo udelených množstvo významných ocenení, napríklad:

- prvá cena Zlatá medaila „CARLO MAGNO“ - Firenze 1985,
- prvá cena „Ex Equo GIORGO VASARI“ - Milano 1989,
- prvá cena „Veľkí profesori v dejinách súčasného umenia“ - Scuola Nazionale di Storia dell'Arte, Parma 1989,
- prvá cena Medzinárodný exlibristický konkurz „Giubileo 2000“ - Pescara 2000,
- Cena Ľudovíta Fullu - Bratislava 2002,
- prvá cena Zlatý florentský dukát „Fiorino d'Oro“ - Firenze 2005,
- Cena Fra Angelico - Bratislava 2009.

V mnohých knihách o umení nájdeme meno Dusík medzi takými gémi ako Michelangelo, Leonardo, Picasso, Dalí...

V Taliansku ho považujú za veľkého umelca - Slováka, trvale žijúceho v tejto krajine. Žiaľ, na Slovensku je považovaný za cudzinca.

Práve preto táto výstava, ktorú s láskavým súhlasom a za prítomnosti nášho drahého rodáka prezentujeme, je skromnou snahou aspoň o čiastočnú nápravu tohto vnímania priblížením jeho veľkolepého diela širokej slovenskej verejnosti. Vďaka, Majstre, za túto vzácnu príležitosť!

Kultúra, dvojtýždenník závislý od etiky, je mediálny partner tejto jedinej výstavy.

DANIELA SUCHÁ

(Pokračovanie
z predchádzajúceho čísla)

SVEDKOVIA

A DOKUMENTY OBŽALOBY

Obžaloba v rámci prípravného konania zhromažďovala písomnosti, vypočúvala svedkov a znalcov. Nasledujú niektoré výpovede alebo ich časti sa uvedú

Dr. Jozef Tiso 17. januára 1946

- Čo je známe vám o puči, ktorý chystal Mach?

„Neni mi nič známe o tom, že by bol Šaňo Mach chystal proti mne nejaký puč k 14. marcu 1942... no rozprávky o rôznych pučoch proti mne boli častejšie, ale nevnímal som si takýchto rečí. Žiadny opravdový puč nikdy prevedený nebol.“

Na dotaz kpt. Rapoša ohľadom povstania: „Slovenská armáda povstala so zbraňou v ruke, opravujem výslovne, niektorí dôstojníci v slovenskej armáde, nie proti slovenskému štátu, ale proti Nemcom, ktorí údajne zabili prezidenta a odvliekli vládu.“

Dr. Ivan Murín, brat prezidentovho tajomníka, 26. marca 1946

„Neviem už kedy mi to Dr. Tiso hovoril, ale možno, že mi to povedal za spolubývania v Nemecku, že o Tukovi si urobil už v začiatkoch jeho činnosti v ľudovej strane“ keď sa Tuka vyjadril pred ním o Hlinkovi, že by sa mohol Hlinka tak odstrániť z politického života, že by sa prehlásil za blázna. To Dr. Tisu natoľko zarazilo, že si ...utvoril i o Tukovi svoju nepriaznivú mienku. Metóda Tukova mu nemohla imponovať, naopak, ju zavrhol, lebo podľa toho videl, že Tuka je človekom, ktorý politicky nepohodlného človeka by vedel odstrániť i za cenu prehlásenia za blázna. Neviem, či Dr. Tiso mi rozprával aj to, pri akej príležitosti sa mal Tuka takto vyjadriť o Hlinkovi, ale viem, že sa to malo stať v začiatkoch Tukovej politickej činnosti...“³³

Dr. Jozef Tiso dňa 17. apríla 1946

„Ja som v Tukovi nevidel nijakého reprezentanta maďarónskeho vlivu v strane... Tuka bol ochotným vykonávateľom Hlinkových rozkazov...“

V rozsiahlej výpovedi hovorí Tiso o Tukovi od začiatku pôsobenia až po odchod z postu.

„Vo väzení som Tuku nikdy nenavštívil“

Po zostavení novej vlády. „Tuka potom žil kdesi v Rakúsku, ale ja som sa prestal o neho ďalej zaujímať“³⁴

Alexander Mach 20. apríla 1946

ako svedok rozsiahlo (na deviatich stranách) vypovedal o vzťahu Tiso-Tuka. Medziiným povedal:

„Keď boli voľby do Slovenského snemu Tuka vystal z formálnej príčiny. Iste to potom Tuku trápilo... Viem, že Tiso bol už aj predtým proti Tukovi a dávalo sa to, myslím z tej doby, čo Tiso bol ministrom a doma sa robila opozičná politika, za ktorou sa mohli cítiť prsty Tukove. Aj po 6. okt. som to tiež videl, že Tiso si nepraje Tuku v politike...“

RÔZNE PRÍZEMNÉ UDANIA, KURIOZITY

A MENŠIE DOKUMENTY:

V roku 1919, na Veľkú noc, Tuka mal navrhnúť že treba zorganizovať povstanie proti Čechom a tiež „vyhodenie“ Jablonického tunela a mostu od Trenčianskej Teplej.

OBŽALOBA

A Hlavné pojednávanie

Po mesiacoch práce, ale i „nad-práce“, najmä čo sa týka Tukovej činnosti do roku 1929, za ktorú bol už odsúdený, podal Dr. Rigan 17. júna 1946 obžalobu.

Tá obsahuje niektoré kuriozity. Podľa nej Tuka je „údajne slovenskej národnosti“. Národný súd asi riešil aj túto otázku, lebo v rozsudku už je iba „slovenskej národnosti“.

Na základe Tukovej žiadosti o milosť z 22. apríla 1935 mu pripomína zločiny „vojenskej zrady“ a „príprav úkladov o republiku. Podľa obžaloby Tukovou činnosťou „došlo k známym poradám v Salzburgu, na ktorých dosiahol ...že sa stal i ministrom zahraničných vecí“.

Hlavné pojednávanie vytýčil

KAROL KUBÍK

vaný bude dopravený 29.7.1946 do budovy Krajského súdu, kde bude umiestnený až do skončenia procesu.

„Žiadam preto, aby ste láskavo zapožičali preňho posteľ s celou výzbrojou, ďalej všetky nádoby a veci, potrebné na jeho obsluhovanie a ošetrovanie, vozík na jeho prevážanie... na ktorom bude ležiaci alebo posediačky aj umiestnený... dali k dispozícii aj doterajších ošetrovateľov... ktorí budú počas procesu konať ošetrovateľskú službu v budove Krajského súdu“

29. júla 1946 o 9. 20. hod.

sa začalo posledné dejstvo drámy či tragédie. Vypočúvanie sa týkalo jeho činnosti do roku 1929 za ktorú už bol odsúdený a návštevy v Berlíne. Pojednávanie skončilo o 19. hod.

30. júla 1946 o 9. hod. 13 min

nevnímal a vypočúvanie sa o 13. hod. skončilo.

31. júla 1946 o 16. 15 hod.

Po vyše trojhodinovej prestávke bolo predmetom vystaňovanie celých židovských rodín.

K osudu Židov sa vyjadril takto: „...ba ani teraz ešte neviem, čo sa so Židmi v Poľsku robilo...je pravda, že boli u mňa Burzio, biskup Buzalka, Dr. Štefanec, avšak títo mi nič konkrétneho o Židoch nehovorili, ale iba to, čo sa povrávalo. Menovite žiaden z nich ma neupozornil, že by Židia v Poľsku boli vraždení“.

Ku vzťahu s prezidentom uviedol: „Podotýkam, že s Dr. Jozefom Tisom som bol v korektnom pomere, avšak nie srdečnom...“

Zo svojej celkom dôvernej sféry v ďalšej výpovedi Tuka odhalil: „Po-

Dr. Jozef Tiso 1. augusta

po prestávke vypovedal ako svedok. Hovoril o návšteve Tuku v Piešťanoch, kde mu Tuka povedal o stretnutí s Göringom, o návšteve vo veci sa Devína, ochrannej zmluve, vyslaní do Viedne poľskej vojne, Salzburgu, vojne proti ZSSR, o Trojpakte.

K Salzburgu sa Tuka ešte vyjadril: „Ja som sa díval na pána svedka (Tisu - KK), on nič nehovoril ale len hlavou prikyvoval a tak som si myslel, že je všetko v poriadku. Nepamätám sa na ten rozhovor v ktorom mi pán svedok na moju otázku, kto ma menuje zahraničným ministrom, mal odpovedať že Ribbentrop.“

1. augusta 1946 Julián Šimko, vyslanec v Moskve, vypovedal o návšteve u Molotova po vypovedaní vojny.

Ste „vstave ešte sledovať“, spýtal sa predseda Tuku. „Prosím, ešte na krátky čas áno.“

(Tuka musel byť veľmi vyčerpaný, lebo „po tichej porade súd sa uzniesol, že pokračovanie... odročuje na pondelok - 5. augusta, 9. hodinu vzhľadom k zdravotnému stavu obžalovanému, ktorý je doterajšími výpovediami a výsluchom vyčerpaný“. Bol štvrtok, 1. augusta - KK)

5. augusta 1946

Alexander Mach potvrdil, že po Tukovom odsúdení roku 1929 „v strane bolo presvedčenie o jeho nevine“.

V rozsiahlej sedemstranovej svedeckej výpovedi sa vyjadruje najmä k situácii po októbri 1938

Medziiným uviedol:

„Celých 20 rokov bol Tuka stavaný do svetla maďaróna, nie tak všeobecne ako my, ako Hlinka, ale do svetla najužšieho spolupracovníka s Maďarmi. Neviem o tom, že mal styky s Maďarmi. O tom bola reč v Tukovom procese, ale ja som to vtedy neveril, ani potom som sa nepresvedčil, že by to bola pravda.“

K údajnej Tukovej prezidentskej ambícii vedel, že sa o tom hovorilo v nemeckých kruhoch, ale Tuka, ako si myslel, sa o to „neusiloval“.

O zjazde spisovateľov Tatranskej Lomnici Mach povedal, že ho zvolal preto, aby rokovali zo stanoviska kultúrneho života o slovenských potrebách v súvislosti s tým novým poriadkom.

Ohľadom kúpeľov Piešťany potvrdil Mach v Tukov prospech, že naliehal na ich poštátnenie, aby sa predišlo nemeckému plánu na odkúpenie.

Predseda bol zvedavý, čo Tuka povie na Machovu výpoveď o Salzburgu. Ten stručne povedal: „Kto to pripravil, ja som nevedel.“

Podobne na dotaz, či má nejaké korekcie k Machovej výpovedi, či súhlasí, alebo nesúhlasí, alebo či povie, že to, čo povedal Mach je pravda, Tuka uviedol: „O toľkých veciach sa zmenil svedok, že teraz neviem na ktoré veci kladiete dôraz“.

Na výpoveď Dr. Karvaša Tuka reagoval:

„To sú odborné otázky, ja som tomu nerozumel.“

Dr. Július Stano vypovedal, že zodpovední za vojnu proti ZSSR boli Sivák, Fritz, Karvaš a on, Tuka prebral zodpovednosť na seba. Tuka reagoval: „Pán predseda, na to sa nepamätám, že som to prehlásil.“ Nato predseda požiadala Stana, aby to povedal Tukovi „do očí“. Stano zdôraznil: „Bolo to tak“.

Potom predseda pojednávanie konané 5. augusta zakončil a odročil na 6. augusta o 9. hodine.

Dr. Jozef Tiso ako svedok v procese s Tukom

predseda súdu na 29. júla 1946. Zároveň požiadala o rozmiestnenie agentov medzi obecnosťou. Tukovi oznámil termín na uzavretom oddelení Štátnej nemocnici. Na zápisnici je Tukov kostrbatý podpis.

Za znalcov z odboru lekárstva boli predvolaní Dr. Čermáček, Dr. Krsek.

Obhajca Dr. Július Zoltán Weicherz, ktorého si Tuka zvolil, sa 16. júla 1946 vzdal, pretože „podľa stanoviska Zväzu protifašistických ilegálnych väzňov“ nemôže „prijatť funkciu voleného obhajcu v záležitostiach pred NS“. Keď to Tukovi 17. júla 1946 predseda NS oznámil, požiadala čas na rozmyslenie. Dr. Konštantín Rehák požiadala 19. júla o zbavenie obhajoby „ex offio“ - zo zdravotných dôvodov. Napokon v ten istý deň sa stal obhajcom „z úradu“ Dr. Vojtech Rampásek.

Bedna oznámila dňa 23. júla 1946 I Štátnej nemocnici- Klinike pre choroby nervové a duševné, že obžalo-

prišla na pretras Ochranná zmluva, prípad Sznackého, napadnutie Poľska, stavba ciest pre Nemcov. Salzburg prejednával súd po temer triapolhodinovej prestávke.

Na Pristúpenie k Trojpaktu i k Paktu proti Kominterne vypovedal, že „boli vyzvaní rišou“. K Schutzzone len uviedol, že je to „odborná vec“.

K vypovedaniu vojny došlo preto, aby „učinili zadosť... záväzkom Vypočúvanie skončilo o 19. hodine.“

31. júla o 9. 20. hod. prebiehalo „túrovanie“.

Tak totiž možno charakterizovať dokazovanie, pretože súd za necelé štyri hodiny prebral 12 bodov obžaloby. Predmetom bola továreň na lietadlá, vystaňovanie českého úradníctva, prihlasovanie sa Čechov Nemcov, protizidovské zákony.

Na otázku predsedu, či Nemci naliehali na vystaňovanie židovských pracovných síl, alebo celých židovských rodín, neodpovedal. Zrejme už

znamenám, že som bol členom jezuitskej kongregácie, t.j. spolku, kde sa ľudia schádzajú mimo kláštoru a zaoberajú sa náboženskými vecami.“

Tuka sa pamätal na Dr. Máriu Nečasovú, ktorá mu pomáhala pri vybavovaní amnestie. Keď sa dozvedel, že ju vzali do koncentračného tábora, zakročil, ale nevedel si spomenúť s akým úspechom. Tiež nevedel, že bola umučená.

Tukovi reprodukovali zvukový záznam zo svojho vypočúvania. Tuka takto reagoval: „Ja som ten môj reprodukováný výsluch dobre nepočul a preto nemám čo poznamenať.“

Vypočúvanie 31. júla 1946 skončilo o 19. hod.

1. augusta 1946 začalo pojednávanie o 9 hod. 24 minút

Tuku sa pýtali na súpis obyvateľstva, kedy sa mal prihlásiť za Maďara. Po tomto predseda prerušil pojednávanie na 15 minút.

Pokračovanie z minulého čísla)

CHARLES MAURRAS
A NACIONALIZMUS

Na univerzálnu výzvu Francúzskej revolúcie, ktorá si vytýčila za cieľ nič menšie ako stvorenie nového človeka, v duchu rousseauovských, voltaireovských a encyklopedických doktrín, odpovedal Joseph de Maistre priklonom kontrarevolúcie ku katolíckemu ultramontanému univerzalizmu. V ňom videl jediného možného univerzálneho súpera, nárokovajúceho si uchovať doktrínu úplne protikladnú k doktríne revolučnej: doktrínu človeka stále rovnakého, zaťaženého dedičným hriechom a potrebujuceho spasný zásah Božieho Syna.

Francúzska revolúcia však, okrem univerzálnych aspirácií, ktoré hlásali utopické všefudské zbratanie, nechtiac otvorila zrušením stavovských rozdielov bránu pre nové ponímanie pojmu národa. Následkom obkľúčenia Francúzska bol postupne kozmopolitný humanistický variant revolúcie nahradený etnickým, apelujúcim na národnostné city francúzskeho národa. Revolucionári v zúfalej snahe udržať sa pri moci siahli k osvedčenému citu, po ktorom siahali ich nasledovníci aj neskôr počas dvoch storočí, piliaci si tak pod sebou svoj utopický konár.

Etnický pocit spolupatričnosti, nazývaný aj národné povedomie, býva často považovaný za vynález modernej doby a stavaný do protikladu k univerzalizmu stredoveku. To predpokladá prekvapujúce nepochopenie konštantnosti človeka u niektorých konzervatívov, podobné ako nepochopenie toho istého u revolucionárov. Etnická spolupatričnosť nie je vynálezom novoveku, ale základnou vlastnosťou človeka vyňaného z Raja. Čo svet svetom stojí, uprednostňovali ľudia združovanie na základe etnickej spolupatričnosti. V prípade národného povedomia a nacionalizmu ide teda skôr o posledný pohanský relikt, ktorý Cirkev počas stredoveku nestihla plne integrovať do svojich štruktúr, majúť na starosti dôležitejšie veci: spásu pohanských duší, záchranu civilizácie a uchovanie Viery. Pozdvihnúť národnostné cítěnie do kresťanskej roviny, na to bola vyzvaná až v reakcii na národnostné hnutia 19. storočia. Následne Cirkev jasne zadefinovala národ ako Bohom chcené prirodzené dobro, ktoré v hierarchii stojí samozrejme až za dobrami nadprirodzenými; ako aj za dôstojnosťou jedinca, Bohom stvorenej, neopakovateľnej ľudskej bytosti i za dôležitosťou rodiny, ale zato dostatočne vysoko oproti kozmopolitným blúzneniam liberálov a revolucionárov.

Taktiež toľko opisovaná absencia národnostných citov a samozrejme aj sporov v stredoveku je skôr želaním ako faktom. Stačí si prečítať v kronikách o neustálych sporoch medzi etnikami v štátoch, mestách, univerzitách a dokonca i v kláštoroch. Núdzava chaosu, večných bojov a zúfalá snaha o záchranu donútila človeka aj k horším veciam ako k rezignácii na národnostnú výlučnosť. Netreba z toho usudzovať na stratu etnických väzieb. Cit driemal pod povrchom a čakal na príležitosť. Mohol ho do svojich služieb povolať ktokoľvek, podobne ako iné ľudské stereotypy.

Spájanie národnostného citu s revolúciou a dovoľávanie sa národných záujmov v protiklade k záujmom Cirkvi nie je dôkazom o tom, že národnostné cítěnie vymysleli sily revolúcie, ale dôkazom o tom, že sily revolúcie sa ho ako prvé rozhodli využiť či skôr zneužiť na svoje ciele. To vzbudzovalo niekedy v kontrarevolučných kruhoch nedomyšlenú rezervovanosť

k ideí národa. Niečo, čo je všeobecné, prirodzené a dobré, láska k vlastnému národu, obdorená učením Cirkvi, bola braná pod dojomom revolučných excesov ako vynález revolucionárov. Stávalo to odporcov revolúcie, ktorí sa nechceli vzdáť rozumného a kresťanského formovaného národnostného citu, do ťaživej situácie, v ktorej boli umelo rozpoltení medzi vernosťou starému poriadku a láskou k národu.

K riešeniu tejto situácie zásadným spôsobom prispel Charles Maurras. Prepojil tradíciu kontrarevolučného myslenia, royalizmu, ultramontanizmu a stavovského štátu s novoprebudným nacionalizmom. Obrazne povedané, podarilo sa mu doslova ukradnúť nacionalizmus revolučným silám a spojiť ho s kontrarevolúciou - na nemalé zdesenie revolučných živlov, ktoré mali dovtedy patent na neustále zaklínanie sa láskou k národu. Odrazu tu bol niekto, kto sa opovážil tvrdiť, že francúzsky národ nevznikol roku 1789

BRANISLAV MICHALKA

Integrálny katolicizmus ako konečná syntéza kontrarevolučných prúdov

a dokonca, že má za sebou lepšie a slávnejšie obdobia ako po roku 1789. A nota bene by bolo vhodné v záujme národa opustiť revolúciu a vrátiť sa späť k monarchii a stavovskému štátu.

Charles Maurras sa narodil roku 1868 v mestečku Martignas na provensálskom juhu Francúzska, v kraji, ktorý mu prirástol k srdcu do konca života. Pochádzal z katolíckej a kontrarevolučnej rodiny, v ktorej dostal adekvátnu výchovu, avšak telesné postihnutie, hluchota, ktoré ho doživotne ochromilo, bolo motiváciou na jeho náhle odpadnutie od viery. Do Cirkvi sa vrátil až krátko pred smrťou. Tento poľutovaniahodný stav, v rámci ktorého bol jednak obhajcom katolicizmu a kontrarevolúcie a na druhej strane človekom nemajúcim vieru, bol dôvodom mnohých nešťastných kontroverzií. V konečnom dôsledku viedol tento stav až k dočasnému zákazu účasti katolíkov v Maurrasovom hnutí Action française. Tento zákaz Pia XI., ktorý neskôr zrušil Pius XII., spôsobil takmer kolaps kontrarevolučného hnutia, ktorého členovia, praktizujúci katolíci, medzi ktorými boli také známe postavy ako Georges Bernanos alebo Jacques Maritain, nechápali prečo musí

byť za Maurrasov agnosticizmus trestané celé hnutie.

Bez toho, že by sme chceli ospravedlňovať trestuhodné Maurrasovo zúfalstvo nad stratou sluchu a následný odpad, musíme konštatovať, že aj keď výhrada voči jeho utilitárnemu ponímaniu Cirkvi ako kultúrnemu a štátotvornému fenoménu je oprávnená a napriek tomu, že nikto samozrejme nepovažuje Maurrasa za kompetentného vo veciach Viery, tak jeho zásluha na sprístupnení národných trendov v kontrarevolučnom myslení je trvalá a záslužná.

Maurrasov intelektuálny záujem o národ, odhliadnuc od jeho prirodzenej náklonnosti, vyplýva z jeho negatívneho postoja k individualizmu a z fascinácie hierarchiou a poriadkom. Spupnosť jedinca oslobujúceho si výhody a práva na úkor spoločnosti, podľa neho rozkladá túto spoločnosť a vedie ku katastrofe. Tej sme, v smutnom dôsledku, svedkami práve teraz v

ich vlastnej osoby.“ Takýto spôsob uvažovania plodí egoizmus, individualizmus, parlamentarizmus a anarchiu.

Maurras dokonale rozpoznal oligarchické, plutokratické, protinárodné a deštruktívne základy demokracie v čase, keď sa ešte rada zaodievala do národne zafarbeného rúcha. Dnes, v čase všeobecného rozkladu, môžeme len potvrdiť jeho slová, že „všeobecný záujem nemá svojho ústavného reprezentanta, keď celý náš štát je podľa práva a ústavy založený na partikulárnych a straníckych záujmoch.“

Národ je pre Maurrasa jednou z tých spoločenských báz, v ktorých zanikajú partikulárne rozvrtné záujmy. Národ a nacionalizmus, čiže uvedomená láska k národu vyjadrená v politickom postoji, teda nebol pre Maurrasa nositeľom revolučných trendov, ale naopak jedným z uchovávajúcich prvkov tradičnej spoločnosti a v spojení s monarchizmom a katolicizmom, hrádzou proti rozkladnému partikula-

rizmu. Blaho spoločnosti je závislé na podriadení sa národným záujmom; tomu, čo prospieva národu a nie strane, finančnej skupine, samozvanej minorite alebo ctižadnému jednotlivcovi. Jednota je predmetom trvalej Maurrasovej fascinácie. Jednota národa je mu následne zárukou národnej prosperity.

Vidiac rozklad tejto národnej jednoty, pýta sa logicky: ako sa môže rozkladať etnická spolupatričnosť, ak je prirodzená a ľudom vlastná. Dochádza k záveru, že táto jednota, pokiaľ je dostatočne homogénna, môže byť narušená len vonkajšími silami. Rozklad je import cudzoty do tela národa. Stavebné komponenty francúzskeho národa, ktorými boli katolicizmus, latinizmus, dedičstvo rímanstva, klasicizmus, ruralizmus boli narušené a sú ničené importom protestantizmu, individualizmu, romantizmu a kapitalizmu: „Francúzsko stráca svoju národnosť. Vládnu mu Židia, Američania, Rakúšania, Nemci, Švajčiari a Belgičania. Stalo sa korisťou kozmopolitného finančnictva, kozmopolitnej literatúry a kozmopolitného myslenia.“

Východisko z tohto stavu, záchranu národa, vidí Maurras v návrate

ku katolíckej monarchii. Svoj program zhrnul do nasledujúcich bodov:

- obnova rodiny (čiže návrat k patriarchálnosti)
- obnova obce (čiže rušenie centralizácie);
- obnova provincie: (čiže návrat k prirodzeným celkom);
- obnova odborných skupín a korporácií: (čiže zrušenie ekonomického liberalizmu);
- obnova slobody pre vládu (čiže zrušenie politického liberalizmu).

A dodáva: „...pridajte k dedičnej inštitúcii rodiny trvalé postavenie obce a provincie, odbornú inštitúciu a zásadu politickej authority a vyjde vám z toho monarchia.“

Bolo by chybou redukovať Maurrasov vklad do kontrarevolučného myslenia len na aplikáciu nacionalizmu. Jeho teória bola racionálne poňatým systémom, ktorý mal v protiklade k romantickým kontrarevolucionárom typu Chateaubrianda, apelujúcim na cit a zvyk, založiť svoju argumentáciu na dovolávaní sa rozumu a hierarchického poriadku vecí. Maurras vždy s dešpektom hľadel na anglický konzervatívizmus založený len na zvykosti. Dokazoval, že potreba návratu katolíckej monarchie nie je estetickou a citovou svojvôľou, ale nevyhnutnosťou pre adekvátne prežitie francúzskeho národa, ktorého najslávnejšie dni boli spojené práve s touto formou sociálnej existencie: „Nevyhnutnosť monarchie dokážeme ako obcene platnú poučku. Akonáhle si stanovíme za postulát vôľu zachovať našu francúzsku vlasť, všetko spolu začne súvisieť, všetko sa začne neodvratne odvíjať. Fantázia a samotný výber nemajú na tom žiaden podiel: ak ste sa rozhodli byť vlastencom, budete nevyhnutne royalistami“.

Prekvapujúci pre tých, čo podozrievajú každého zástancu autority a poriadku z totalitarizmu a etatizmu, môže byť Maurrasov postoj k provinciám a obciam ako aj odpor k centralizmu. Faktom však je, že to bola práve demokracia a liberalizmus, kto začal unifikovať regióny a sťahovať všetku moc a právo do centra. Maurras, obdivovateľ rodného Provensálska videl práve v monarchii garanta regionálnej pestrosti a samosprávy, ako o tom svedčí aj ním razené heslo - „demokracia v obci, aristokracia v provincii a monarchia v štáte“.

Maurras v snahe o záchranu svojej vlasti pred rozkladom, bohužiaľ naďalej pokračujúcim v nezmenšenej, ba naopak v zväčšenej miere, vytvoril tzv. integrálny nacionalizmus, čiže myslenie snažiacie sa v záujme národnej záchranu integrovať do jedného celku všetky prvky tvoriace chrbticu národa. Tým posunul kontrarevolučné myslenie smerom k väčšiemu integralizmu, naviazúc na de Maistreho zľúčenie kontrarevolúcie s ultramontanizmom, príberúc národovectvo a špecifický rímsko-latinský charakter francúzskej kultúry zviazaný s Cirkvou. Tým otvoril cestu ku konečnému katolíckemu integralizmu, zahrnujúcemu okrem vyššie uvedených prvkov ešte vnútrocirkvevný antimodernizmus.

Pápež Pius X. v rozhovore s Maurrasovou matkou, ktorú prijal na súkromnej audiencii povedal, viediac o jeho agnosticizme: „Modlím sa za vášho syna.“ Prihovor tohto svätca bol v nebi vypočutý a Charles Maurras ku koncu života našiel opäť vieru, ktorú stratil ako dospievajúci mladík. Zomrel zaopatrený sviatosťami, zmierený s Bohom a Cirkvou, vo vysokom veku 84 rokov, v roku 1952, krátko po prepustení z väzenia, do ktorého ho zavrela Republika, jeho celožitovná nepriateľka.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

